

ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИДА ГАРОВ ТАРЗИДАГИ ЭХТИЁТ ЧОРАСИНИ КЎЛЛАШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7494391>

ELSEVIER

Абдуллаев Акмал Йўлчибаевич

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Академияси
Тергов фаолияти кафедраси катта ўқитувчиси

Хуррамов Жалолиддин Бахриддин ўғли

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Академияси 3-ўқув
курси 320-гурух курсанти

Abstract:... Мазкур мақолада “Эҳтиёт чораси”, “Эҳтиёт чораси мақсади” ва “гаров”, “гаров эҳтиёт чораси” каби тушунчалар илмий жиҳатдан киёсий таҳлил қилиниб, Эҳтиёт чораларининг ўзига хос хусусиятлари, ҳозирги вақтда суд-тергов амалиётида Гаров тарзидаги Эҳтиёт чорасини қўллаш билан боғлиқ юзага келаётган айрим масалалар муҳокама қилинган. Шунингдек, суд-тергов амалиётида Гаров тарзидаги Эҳтиёт чораси реабилитация қилинган шахсларга мол-мулкларни қайтариб бериш тартиби, гаров тарзидаги эҳтиёт чорасининг қўллаш асосларини такомиллаштириш борасида таклиф ва тавсиялар берилган.

Keywords: реабилитация, гаров, эҳтиёт чораси, маблағ, буюм, қимматбаҳо, чора-тадбир, айблов, оқлов.

About: FARS Publishers has been established with the aim of spreading quality scientific information to the research community throughout the universe. Open Access process eliminates the barriers associated with the older publication models, thus matching up with the rapidity of the twenty-first century.

Received: 22-12-2022

Accepted: 22-12-2022

Published: 22-12-2022

Abstract:... в данной статье научно анализируются такие понятия, как "мера предосторожности", "цель меры предосторожности" и "залог", "залоговая мера предосторожности" и обсуждаются специфические особенности меры предосторожности, а также некоторые вопросы, возникающие в связи с применением меры обеспечения в судебных следственной практика на данный момент. Также в судебно-следственной практике были высказаны предложения и рекомендации по совершенствованию процедуры возврата имущества реабилитированным лицам, основам применения меры пресечения в виде залога.

Keywords:

About: FARS Publishers has been established with the aim of spreading quality scientific information to the research community throughout the universe. Open Access process eliminates the barriers associated with the older publication models, thus matching up with the rapidity of the twenty-first century.

Received: 22-12-2022

Accepted: 22-12-2022

Published: 22-12-2022

Abstract:... in this article, such concepts as "precautionary measure", "purpose of precautionary measure" and "pledge", "pledge precautionary measure" are scientifically analyzed and discussed specific features of the precautionary measure, as well as certain issues that arise in connection with the use of a collateral measure in judicial investigative practice at the moment. Also, in judicial investigative practice, proposals and recommendations were made on improving the procedure for the return of property to rehabilitated persons, the basics of the use of a collateral-style precaution..

Keywords:

About: FARS Publishers has been established with the aim of spreading quality scientific information to the research community throughout the universe. Open Access process eliminates the barriers associated with the older publication models, thus matching up with the rapidity of the twenty-first century.

Received: 22-12-2022

Accepted: 22-12-2022

Published: 22-12-2022

Мамлакатимизда амалга оширилаётган суд-ҳуқуқ ислоҳотлари ҳуқуқий демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти қуришга, хусусий мулк устуворлигига асосланган иқтисодий ривожлантиришга, халқ осойишталиги ва фаровон ҳаёт кечириши учун шарт-шароит яратишга, халқаро майдонда Ўзбекистоннинг муносиб ўрин эгалашига қаратилган комплекс чора-тадбирлар амалга оширишга қаратилган. Бундан кўзланган мақсадлардан бири бу қонун устуворлиги ва қонунийликни мустаҳкамлаш,

шахс ҳуқуқи, эркинлиги ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилишга қаратилган суд-ҳуқуқ тизимини янада изчил демократлаштириш ва либераллаштиришдан, суд, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат органлари фаолиятини самарадорлигини кучайтириш, аҳолининг одил судловга бўлган ишончини ошириш, жамиятда қонун устуворлигини таъминлаш ва қонунийликни мустаҳкамлаш мақсадида қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 10 августдаги «Суд-тергов фаолиятида шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш кафолатларини янада кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-6041-сон фармоғи бўлиб, мазкур фармондан кўзланган мақсад суриштирув, тергов ва суд жараёнида жиноят содир этишда айбланаётган шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилиш ушбу тоифадаги шахсларнинг асоссиз ҳуқуқларнинг чекланишларига йўл қўймаслик учун эҳтиёт чораларини қўллаш асослари ва тартибига қатъий риоя қилинишини таъминлашдан иборатдир.

Эҳтиёт чораси - Бу айбланувчи, судланувчи суриштирувдан, дастлабки терговдан ва суддан бўйин товланининг олдини олиш; унинг бундан буёнги жиноий фаолияти чек қўйиш; унинг иш бўйича ҳақиқатни аниқлашга ҳалал берадиган уринишларига йўл қўймаслик; ҳукмнинг ижро этилишини таъминлаш мақсадида суруштирувчи терговчи прокурор ва суд томонидан қўлланиладиган процессуал мажбурлов чораси ҳисобланади.

Мамлакатимиз қонунчилигида ушбу эҳтиёт чораларининг қуйидаги турлари мавжуд: 1) муносиб хулқ-атворда бўлиш тўғрисида тилхат; 2) шахсий кафиллик; 3) жамот бирлашмаси ёки жамоанинг кафиллиги; 4) гаров; 5) уй қамоғи; 6) қамоққа олиш. Ушбу эҳтиёт чоралари шахснинг ёки у содир этган жиноятнинг ижтимоий хавфлилигига қараб белгиланади. Бунда суриштирувчи, терговчи жиноят ишининг ҳолатига қараб, ушбу эҳтиёт чораларини мос равишда танлаб гумон қилинувчи, айбланувчига белгилаб беради.

Эҳтиёт чораси ҳақида илмий изланишлар олиб борган олимлардан П.Митникнинг фикрига кўра, гаров эҳтиёт чорасини қўллаш мақсадига агар гаров миқдори айбланувчининг ўзи томонидан қўйилган бўлса, унинг моддий манфаатларига таъсир этиш, агарда гаров учинчи шахс томонидан тақдим этилганда, айбланувчи унинг ортиқча ҳаражат қилишини ҳоҳламаслиги натижасида зиммасидаги мажбуриятларни бажаришга маънавий таъсир этиш усуллари орқали эришилади .

Б. Б. Булатовнинг фикрича, гаров нафақат эҳтиёт чораси, балки жиноят-процессуал мажбурлов чораси сифатида ҳам намоён бўлиши мумкин. Яъни бошқа эҳтиёт чораси бузилиши натижасида гаров қўлланилганида гаров,

кўриниб турганидек, жинойт-процессуал жавобгарлик сифатида белгиланади

Ушбу эҳтиёт чорасини танлаш вақтида суриштирувчи, терговчи вазиятни тўғри баҳолай олиши лозим бўлади. Баъзи ҳолларда жинойт содир этган шахсга нисбатан эҳтиёт чорасини қўллашда айбнинг оғирлиги муҳим аҳамият касб этса, бошқа ҳолларда ушбу шахснинг ёши, соғлиги, оилавий аҳволи, машғулоти тури муҳим ўрин тутаяди. Бунда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш принципининг долзарблигининг аҳамияти яққол кўзга ташланади

Вақт ўтиши билан Жинойт ва Жинойт процессуал қонунларни янгилаб, замон талабларига мослаштириб, ўзгартириб бориш мақсадга мувофиқ ҳисобланади, сабаби ҳозирги кунда жинойт содир этишнинг замонавий усуллари, уларни тергов қилиш амалиётини янгилаб ёндашиш асосида ташкил қилишни талаб этмоқда. Шу мақсадда дастлабки терговда жинойтни тез ва тўлиқ очиш, уни содир этган шахсни фож қилиш ва айбланувчи тариқасида иштирок этишга жалб қилиш, жинойтни бартараф этиш, уни содир этилишига ёрдам берувчи сабаб ҳамда шарт-шароитларни аниқлаш ва бартараф қилиш, шунингдек жинойт туфайли етказилган зарарнинг қопланишини таъминлаш чораларини кўришни ўз вақтида ва қонуний ташкил этишни талаб қилмоқда. Эҳтиёт чораларининг турларидан бири ҳисобланган гаров тарзидаги эҳтиёт чораси, мазкур эҳтиёт чорасини қўллаш тартиби туфайли ҳозирда тергов амалиётида баъзи муаммоли ҳолатлар учраб турибди. Гаров тарзидаги эҳтиёт чораси гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи, уларнинг қариндошлари, бошқа фуқаролар ёки юридик шахслар томонидан суриштирув, дастлабки тергов органининг ёхуд суднинг депозит ҳисобварағига топшириладиган пул маблағидан ёки қимматбаҳо буюмлардан иборатдир. Гаров тариқасида кўчмас мулк ҳам қабул қилиниши мумкин. Гаров суммаси базавий ҳисоблаш миқдорининг йигирма бараваридан кам бўлиши мумкин эмас. Ушбу эҳтиёт чорасини қўллаган суриштирувчи, терговчи, прокурор ёки суд айбловнинг оғирлигини, гумон қилинувчининг, айбланувчининг, судланувчининг ва гаровга қўювчининг шахсини, гаровга қўювчининг мулкий аҳволини ҳамда унинг гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи билан муносабатларини инобатга олган ҳолда тергов ёки суд зарурияти тугаганга қадар қўллаган органнинг депозит ҳисобида турадиган эҳтиёт чораси ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ЖПКнинг 249-моддасида Гаров бўйича қўйилган пул суммасининг агар жинойт ишида айбланувчи тариқасида иштирок этишга жалб қилинган шахс реабилитация этилиб оқланган тақдирда ва эҳтиёт чораси қўлланилган муддат оралиғида инфляция даражасини эътиборга олиб оқланган шахсга нисбатан қўллаган органнинг

депозит ҳисобида турган гаров суммасини амалдаги мавжуд инфляция даражасини ҳисобга олиб қайтариш механизми ёритиб ўтилмаган. Ва бу ҳолатлар реабилитация қилинган шахсларнинг ҳам маънавий томондан ҳам моддий томонидан зарар етказилиш оқибатлари учраб турибди. Мазкур масала юзасидан агарда қонунчиликка қўйидаги тарзда татбиқ этсак Ўзбекистон Республикаси ЖПКнинг 249-моддаси 2-қисмига Гаров бўйича қўйилган пул суммасининг агар жиноят ишида айбланувчи тариқасида иштирок этишга жалб қилинган шахс реабилитация этилиб оқланса ушбу шахснинг гаровга қўйилган мол-мулк ва бошқа қимматликлари инфляция даражасини эътиборга олиниб депозит қўйган орган томонидан қайтарилиш механизмини жорий этсак, келгусида реабилитация қилинган шахсларнинг моддий ва маънавий зарар кўриш ҳолатлари ҳамда мазкур турдаги эҳтиёт чорасининг қонунга ҳилоф равишда қўлланилиш ҳолатларининг ҳам албатта камайишига хизмат қилади.

Ушбу норманинг амалга тадбиқ этилиши ҳозирги кунда олиб борилаётган ҳар бир ислохотларнинг туб замирида инсон қадрини ётиши керак деган тамойилнинг амалдагаи ифодаси бўлади деб ўйлайман, сабаби фуқароларимиз тергов ёки суд ишларининг депозит ҳисобига қўйган

мол-мулкларидан фойдаланиш натижасида маълум бир манфаат ва ёйинки тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиб жамиятимизга фойда келтирган бўлар эди. Авваламбор эҳтиёт чорасининг қўлланилиши шахсга жазо чораси ёки айбдорлик масаласини ҳал қилмайди, фақатгина тергов ва суд зарураяти вужудга келганлиги боис шахснинг ҳуқуқлари ва эркинликларини маълум муддат давомида чеклаб турадиган жиноий-процессуал норма ҳисобланади.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Ўзбекистон Республикаси Конституцияси
- 2.Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси
- 2.Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодекси
- 4.Жиноят ҳуқуқи умумий қисм дарслик TDYU 2019.Ташкент
- 5.Жиноят ҳуқуқи махсус қисм дарслик ИВ Академия 2021.Ташкент
- 6.Конституциявий ҳуқуқ дарслик JXU 2019 Ташкент